

Sfantul Duh Sfintitorul. **Lucrarea Lui in Biserica si in lume.**

Sfantul Duh, Sfintitorul si Domnul-de-viata-facatorul este a treia persoana a Sfintei Treimi. El este consubstantial, adica de aceeași fiinta cu Tatal si cu Fiul si egal cu Ei. Sfanta Scriptura si Sfanta Traditie ne descopera limpede aceasta invatatura despre Duhul Sfânt. Astfel, Mantuitorul ne invata ca Duhul Sfânt are fiinta dumnezeiasca de la Tatal, prin purcedere "Iar când va veni Mangaietorul, pe care-L voi trimite voua de la Tatal, Duhul Adevarului, Care de la Tatal purcede, Acela va marturisi pentru Mine"(Ioan 15, 26).

Sfintii Parinti, in privinta purcederii Duhului Sfânt, invata ca Acesta purcede numai de la Tatal, ca in Sfanta Treime e numai un izvor si pentru Fiul si pentru Sfantul Duh. Sfantul Atanasie spune: "Sfantul Duh este din Tatal, nu facut, nici plasmuit, nici nascut, ci purces". "Dumnezeu si Tatal, zice el, este singur pricinuitor celor doi si nenascut; iar Fiul din singur Tatal, pricinuit si nascut; iar Duhul din singur Tatal, pricinuit si purces, iar prin Fiul in lume trimitandu-se". La randul sau Sfantul Ioan Damaschin spune: "Duhul cel Sfânt, spunem ca este din Tatal si il numim Duh, al Tatalui. Nu spunem ca Duhul este din Fiul, dar il numim Duhul Fiului". Sau: "Fiul si Sfantul Duh sunt din Tatal, dupa cum raza si lumina sunt din soare"¹. Cu alte cuvinte Duhul Sfânt a existat tot timpul. Deci nu trebuie sa credem ca El a fost altceva inainte de-a fi Duh Sfântsi ca ar fi progeesat pana a ajuns Duh Sfânt².

Dumnezeirea Duhului Sfânt fiind inteleasa gresit de catre unii eretici (pnevmatomahi), sfintii parinti traitori in a doua jumatate a secolului al IV-lea au luat atitudine impotriva acestora si, in Sinodul II Ecumenic de la Constantinopol (381), condamând erezia pnevmatomahilor, au statornicit invatatura ortodoxa

¹ "Invatatura de Credinta Crestina Ortodoxa", pag. 136-137;

² Origen, "Scrieri Alese" -partea a IV-a, pag. 73;

despre persoana si dumnezeirea Duhului Sfânt. Sinodul a exclus din Biserica pe toti ereticii si ereziile impotriva Duhului Sfânt, anatamizandu-i in canonul I al acestuia. Principalii eretici condamnatii la acest sinod ecumenic au fost: eunomienii, pnevmatomahii, sabelienii, marcelienii, fotinienii si apolinaristii. Cei mai multi au pacatuit socotind pe Sfântul Duh o creatura, iar altii au grasit cand au exagerat cautand sa-i combata pe acestia³.

Astfel, ereziile pnevmatomahilor au fost combătute de parintii Bisericii, in nenumarate predici, cateheze, cuvantari si epistole teologice si in tratate despre Sfântul Duh. Dintre acestea ar fi Epistolele I-a si a III-a catre Serapion ale Sfântului Atanasie cel Mare, <pionierul pnevmatologiei>, Marea cuvantare catehetica a Sfântului Grigore de Nazianz, Catahezele Sfântului Chiril al Ierusalimului si altele. In felul acesta, gândirea "marelui secol patristic", al IV-lea, care incepuse prin a fi cel mai "teologic" prin combaterea arianismului ajunge la apogeu prin pnevmatologie, pentru ca s-o incununeze cu ultimele cinci articole de credinta privitoare la Sfântul Duh si Biserica, Taine, invierea mortilor si viata de veci⁴.

Inainte de patimile, moartea si invierea Sa, Mantuitorul fagaduieste ucenicilor Sai ca le va trimite le Duhul Sfânt zicand: "Eu voi ruga pe Tatal si alt Mantuitor va va da, ca sa ramana cu voi in veac, Duhul Adevarului..."(Ioan 14, 16). Iar cand Mantuitorul trimite pe sfintii Sai apostoli la propovaduire, le spune: "Mergand invatati toate neamurile botezandu-le in numele Tatalui si al Fiului si al Sfântului Duh" (Matei 28, 19). Si intradevar fagaduinta sa implinit , dupa zece zile de la Inaltare, la Cincizecime. Atunci, Sfântul Duh sa pogorat peste Apostoli si le-a dat puterea de-a vorbi in limbil necunoscute de ei pana atunci. Cu acest prilej fiind inaugurata Biserica crestina. In ziua cincizecimii, Biserica crestina devine realitate istorica, Sfântul Duh este sufletul ei, "Domn de viata facator". Tot atunci se savarseste intaia data botezul crestin , "cu Duh Sfânt". Din ziua cincizecimii incepe savarsirea Sfintelor Taine caci Sfintii Apostoi sunt imbracati de sus cu putere:" Si iata, Eu trimit peste voi fagaduinta

³ "Indrumari Misionare", pag. 361-362;

⁴ Ibidem, pag. 362;

Tatalui Meu (pogararea duhului Sfant); voi insa ramaneti in cetate pana ce va veti imbraca cu putere de sus"(Luca 24, 49). De atunci, Sfantul Duh ramane cu harul lui in Biserica povatuind-o la tot adevarul de aceea Sfantul Apostol Pavel zice despre Biserica, ca este "stalp si temelie a adevarului"(I Timotei 3, 15).

Cum desavarseste Sfantul Duh mantuire noastra? Raspunsul este ca orice lucrare desavarsita de Dumnezeu in lume, este savarsita de cele trei persoane dumnezeiesti in aceasta ordine: porneste din Tatal, este infaptuita de Fiul si este desavarsita de Sfantul Duh, "ca de la El si prin El si intru El sunt toate"(Romani 1, 36). Sfantul Duh sadeste mantuirea mai adanc in inima noastra, ne deschide ochii sufletului ca sa primim pe Hristos, cu firea Sa, omeneasca desavarsita. Ca sa treaca si firii noastre curatia, desavarsirea si nemurirea ei⁵.

Lucrarea Sfantului Duh in Biserica :

Lucrarea Sfantului Duh care ne uneste cu Dumnezeu poarta numele de har divin. De aceea se spune sa ne mantuim prin har, sau ne unim cu Dumnezeu prin har, sau ne indumnezeim, sau ne facem dumnezei dupa har⁶. Harul divin este comun tuturor persoanelor Sfintei Treimi, dar Sfantul Duh ii leaga de noi. Harul divin este energie necreata a fiintei divine; el este unul dar darurile ce izvorasc din el sunt nefarsite, asemenea razelor de soare ce incalzesc si fac sa roseasca pamantul. Harul divin este o lumina ce se pogoara asupra noastra si fecundeaza sufletul, luminandu-l si sporindui puterile. Sfantul Apostol Pavel intuit felul cum cum harul lui Dumnezeu face sa creasca in noi valori spirituale, cand a spus:"Eu am sadit, Apolo a udat, dar dumnezeu a facut sa creasca. Astfel nici cel ce sadese nu e ceva, anici cel ce uda, ci numai Dumnezeu care face sa creasca"(I Corinteni 3, 6-7).

Lucrarea sfintitoare a Sfantului Duh este insasi viata Bisericii in Iisus Hristos. Sfantul Irineu a spus ca " unde este Duhul acolo este si Biserica si

⁵ Pr. Prof. Ion Bunea, "Cuvant de invatatura la duminici si sarbatori", pag. 44;

⁶ "Invatatura de Credinta Cresita Ortodoxa", pag. 141;

harul si unde este Biserica acolo este si Duhul Sfânt”. Sfantul Duh este pretutindeni fiindca la creatie Se purta pe deasupra apelor. Prezenta Sa este activa in lume, nu numai la creatie cu Tatal si cu Fiiul si nu numai la intruparea Domnului “De la Duhul Sfânt si din Fecioara Maria”, ci in aceea, s-a spus cu dreptate ca Duhul opereaza o revarsare neincetata a harului dumnezeiesc asupra creatiei pentru continua orientare spre Creatorul ei. Depasirea separatiei intre Dumnezeu si creatura este astfel asigurata ca sa se reinnoiasca necontenit in inimile noastre bucuria Cincizecimii in si prin Biserica.

Daca creatia nazuieste spre sfintire, sufletul omului nazuieste si la inspiratia dumnezeiasca. Ea este intreprunderea duhului omenesc su Cel dumnezeiesc, in asa fel incat ceea ce se reveleaza sa nu desfiinteze modul omenesc de manifestare “spre desavarsirea sfintilor, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos”. Duhul Sfânt este “Duhul Adevarului” (Ioan 16, 13), Care a grai prin prooroci, pregatins lumea pentru primirea Mantuitorului. In acest fel Sfanta Scriptura, devine marturia Duhului prin Profetii si Apostolii ei. Citita in ambienta liturgica, ea stabileste o continuitate intre apostolii, sfintii parinti si credinciosi, ale caror suflete vibreaza de lucrarea Mantuitorului, pregatita si prevestita incca din vremea Vechiului Testament de catre Sfantul Duh. El, Sfantul Duh, ne-a descoperit pe Hristos si ne uneste cu El prin Sfintele Taine. El ne purifica, ne innoieste si ne lumineaza continuu prin har. S-a spus ca credinta este primul act al prefacerii noastre de catre Sfantul Duh, intr-un om nou. Botezul este moartea omului vechi in Iisus Hristos, ca sa invieze omul cel nou impreuna cu El⁷.

In Biserica, din totdeauna crestinul a aflat plinatatea Adevarului descoperit prin cei trimisi de Duhul Sfânt: “El a dat pe unii ca sa fie si pe altii prooroci, pe altii binevestitori, pe altii pastori si invatatori, spre desavarsirea sfintilor, la zidirea trupului lui Hristos” (Efeseni 4, 11-12). Biserica trupul lui Hristos e plina de “sfinti”, incepatori sau desavarsiti, adica de crestini, care au devenit prin botez membre ale acestui trup. Asa se schimba trupul nostru in

⁷ “Indrumari Misionare”, pag. 368;

asemanarea slavei Sale si toti crestinii devin popor de imparati, adica stapani peste firea lor omeneasca, jertfitori duhovnicesti si profeti ai imparatiei vesnice⁸. Iar ierarhia care a primit harul sfintitor invata, innoieste si conduce necontentit Biserica in prezenta si cu lucrarea Sfantului Duh, astfel viata crestina devine viata in Hristos si in Duhul Sfânt.

De aceea Biserica, prin si in Duhul Sfânt, insasi este una, sfintita, soborniceasca si apostoleasca, adica un tot duhovnicesc, cu o structura ierarhica in prezenta Sfantului Duh, si continua, impreuna cu Tatal si cu Fiul, lucrarea Lui harica, invatatura si viata dumnezeiasca pana la parusie. Dar dragostea are intaietate in toata aceasta lucrare a Sfantului Duh, prin Iisus Hristos, asa cum se vadeste la Patimile Mantuitorului si la moartea Lui pe cruce.

Sfantul Grigorie de Nyssa scrie ca: "tot ce e frumos si bun in lume, e savarsit de Tatal prin Unul-Nascut Fiul Sau, Intru Duhul, Care a plinit toate in toti". Sa afirmat pe drept cuvânt ca Biserica este lucrarea Duhului Sfânt in lume caci, asa cum scrie sfântul Irineu, acolo unde este Biserica este si Duhul lui Dumnezeu, iar unde este Duhul lui Dumnezeu, acolo este si Biserica si harul deplin, atotcuprinzator, adica "harul bunelor impliniri, harul pocaintei, harul infierii, harul profetic al Bisericii..."⁹.

Harul este o energie necreată, el este lucrarea celor trei Persoane ale Sfintei Treimi, iar ca energie Sfintitoare este revarsata de Sfantul Duh peste toti crestinii, ca "ungere impartasita", pentru chemarea de-a domni cu Mantuitorul in veacul urmator.

Biserica intra in istorie ca o comuniune si comunitate sacramentala, a oamenilor cu Dumnezeu, la Cincizecime. De existenta vazuta a acesteia este legata si lucrarea Duhului Sfânt prin Tainele Bisericii, chiar in ziua cincizecimii cand, primind Evanghelia, s-au adaugat apostolilor, prin botez, cala trei mii de suflete, staruind in invatatura apostolilor si in impartasire, in frangerea painii si in rugaciuni. Prin deschiderea lui la lucrarea Duhului Sfânt, crestini sunt traiesc in

⁸ "Ibidem", pag. 369;

⁹ "Ibidem", pag. 371;

perzenta si lucrarea sfintitoare a Duhului Sfânt, realizata in Biserica de Sfintele Taine.

Fiinta intreaga a credinciosului si simte angajata in conlucrarea cu Duhul Sfânt, daca primeste constient si cu vrednicie pe Hristos. Intrarea Trupului si Sangelui lui Hristos, in persoana noastra are drept efect transformarea acestei persoane in “locas al Duhului lui Dumnezeu”¹⁰.

Lucrarea Sfântului Duh in lume:

In lume Sfântul Duh a manifestat puterea Lui in chip de “limbi de foc” si de “porumbel”, si a fost neincetat invocat ca viata dumnezeiasca si indumnezeitoare. Psalitul il descrie ca “suflarea gurii lui Dumnezeu”(Psalmul 32, 6). Ea este insuflata omului pentru a-l face partas dumnezeiestii firi “Cu aceasta, El ne-a harazit fagaduinte mari si de mare pret, ca prin ele sa va faceti partasi dumnezeiestii firi si sa scapati de stricaciunea poftii celei din lume.”(II Petru 1, 4). Imparatul David se roaga lui Dumnezeu: “Duhul Tau cel Sfânt nu-L lua de la mine” (Psalmul 50, 12), iar proorocul Iezechiel aminteste fagaduiala lui Dumnezeu: “Voi pune in voi Duhul Meu si veti invia” (Iezechiel 37, 14). Dar Duhul Sfânt ipostaziaza in Sine sfintenia, desi ea este atribuita si celorlalte Persoane Dumnezeiesti atat in Vechiul cat si in Noul Testament¹¹: “Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot” (Isaia 6, 3) si “ Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Dumnezeu Atotiitorul” (Apocalipsa 4, 8).

Pe baza Sfintei Scripturi, teologia ortodoxa marturiseste ca Dumnezeu este iubire: “Cel ce nu iubeste n-a cunoscut pe Dumnezeu, caci Dumnezeu este iubire” (I Ioan 4, 8). El este prin fire viata si iubire, iubire vie si viata iubitoare. Persoanele Sfintei Treimi sunt iubire ca persoana si persoana ca iubire. Iubire Duhului fata ed Tatal este iubirea Celui purces fata de Cel ce

¹⁰ Pr. Conf. Dr. Alexandru I. Stan, “Duhul lui Dumnezeu – Duhul Ortodoxiei si al iubirii”, pag. 51;

¹¹ “Indrumari Misionare”, pag. 363;

purcede, inasa fara ca intre Tatal si Duhul sa existe vreun raport de subordonare¹².

Intelepciune Duhului ca intelepciune spre pace este apropiata de credincios si accesibila lui in toate zilele vietii sale, atat la rugaciune cat si in lucrul sau de zi cu zi. Ea, intelepciune, desprinsa din citirea Sfintei Scripturi si din celelalte citiri si rostiri sfinte, rostuieste sau randuieste gandurile credinciosului astfel incat ele sa corespunda lucrarii Duhului si sa se alature ei.

Duhul lui Dumnezeu, Duhul intelepciunii, este Duh al pacii pentru ca intelepciunea este pace. Neintelepciunea sau nepriceperea este vrasmasie impotriva intelepciunii, impotriva pacii, caci neinteleptul nu are astampar si nici pace. De aceea pacea Duhului Sfant este necesara tuturor credinciosilor

Darurile si roadele Sfantului Duh sunt asa de multe, ca nu se pot numara, pentru ca bogatia Duhului e nesfarsita, iar trebuintele oamenilor, insusirile lor naturale si masura in care pot primi pe Duhul Sfant, se deosebesc de la ins la ins. De aceea unul si acelasi Duh Sfant sau har, are nesfarsite numiri. "Eu sunt cuprins de spaima, zice Sfantul Grigorie Teologul, cand ma gandesc la bogatia numirilor: Duhul lui Dumnezeu, Duhul lui Hristos, Duhul infierii. El ne reface in Botez si in Inviere. El sufla unde vrea, El e izvorul luminii si al vietii. El face din mine o biserica. El ma indumnezeieste. El ma desavarseste. El premerge Botezului si El a cantat dupa Botez. Tot ce face Dumnezeu El face. El se inmulteste in limbi de foc si inmulteste darurile. El face predicatori, pastori, dascali.

Iar Sfantul Vasilie zice: "El e total prezent in fiecare si peste tot. Impartasindu-se El nu sufera impartire. Cand ne impartasim din El, El nu inceteaza a ramane intreg. Ca o raza de soare, care produce bucurie tuturor, in asa fel incat fiecare crede ca singur el profita de ea¹³.

Este foarte important, prin urmare, ca Duhul Sfant sa fie lasat sa lucreze cu noi si noi sa conlucram cu El in iubire si in pace, astfel incat pacea si

¹² Pr. Conf. Dr. Alexandru I. Stan "Op. cit.", pag. 54;

¹³ "Invatatura de Credinta Crestina Ortodoxa", pag. 143;

iubirea Duhului Sfânt sa se salasluiasca desavarsit in Biserici, in toate Bisericile, iar aceasta cat mai curand.

In situatia actuala a crestinismului, la inceput de secol si de mileniu, framantat de amenintari catastrofale si universale, diviziunile interne promovate prin interese contrare unitatii Duhului pacii trebuie sa dispara in urma unor sustinute initiative bisericesti ferme, bazate pe o teologie noua, sau innoita mereu prin Duhul Sfânt. Inceputurile misiunii crestine in lume, s-a facut prin calauzirea Duhului Sfânt. Sfintii Apostoli au fost calauziti de Duhul venit asupra lor in chip de limbi de foc la cinci zecime si ei au mers la diverse popoare, pentru a propovadui si a marturisi noua religie, adevarata religie. Duhul Sfânt si Apostolii Domnului, intariti in El, repete iarasi si iarasi, acest indemn catre Biserici, atunci ca si azi¹⁴: "Rogu-va pe voi fratilor, in numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca toti aceeasi sa vorbiti si sa nu fie printre voi dezbinari, ci sa fiti uniti in Duh si in pace." (I Corinteni 1, 10).

In concluzie, reamintim ca, Duhul Sfânt este duh de viata, El este temelie vietii Bisericii si a tuturor credinciosilor din care este alcatuita Biserica. Tot El invata dreapta credinta, de la Cincizecime si pana la a doua venire in slava a Mantuitorului Hristos. De aceea Biserica insasi, invatand de la Duhul, pastreaza nealterata dreapta credinta atata vreme cat traieste prin Duhul. Duhul Sfânt vadeste adevarul lui Hristos, adevarul mantuitor. Acest adevar si numai el constituie marturisirea dreapta, ortodoxa a Bisericii. Lipsa lui insemna dezlipire de Duhul, viata in ratacire, oricat de savante ar fi unele formulari teologice contemporane, care evita reimprospatarea cu adevarul Duhului.. Ortodoxia pastreaza neabatut legatura ei de viata cu Duhul. De aceea ea propovaduieste pacea ca binecuvantare si dar al Duhului, dar o pace plina de iubire fata de semeni, fata de toti oameni din lume. Iar dorinta de pace a tuturor oamenilor de buna credinta din lume constituie un semn clar al lucrarii Duhului, ca Dumnezeu, in constiintele oamenilor si in ceatie¹⁵.

¹⁴ † Antonie Plamadeala, "Cuvinte la zile mari", pag. 258;

¹⁵ Pr. Conf. Dr. Alexandru I. Stan, "Op. cit.", pag. 57.

Bibliografie:

1. "Biblia" sau "Sfanta Scriptura", Editura Institutului Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Romane, Bucuresti -2001;
2. Bunea, Pr. Prof. Ion, "Cuvant de invatatura la Duminici si Sarbatori", Editata de Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu- 1983;
3. "Indrumari Misionare", Editura Institutului Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Romane, Bucuresti- 1986;
4. "Invatatura de Credinta Crestina Ortodoxa", Editura Institutului Biblic si de Misiune Ortodoxa, Bucuresti- 1952;
5. Plamadeala, Mitropolitul Ardealului Antonie, "Cuvinte la zile mari", Editata de Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu- 1989;
6. Origen, "Scieri alese", Partea a patra, Editura Institutului Biblic si de Misiune al Bisericii Otodoxe Romane, Bucuresti- 1982;
7. Stan, Pr. Conf. Dr. Alexandru I., "Duhul lui Dumnezeu- Duhul ortodoxiei al iubirii si al paci", Revista "ORTODOXIA", Anul XXXVIII, Nr. 2, Aprilie-Iunie, Bucuresti- 1989.